

На практиці часто мають місце випадки, коли особа тривалий час відсутня за місцем постійного проживання і її місцезнаходження невідоме. Така невизначеність створює певні труднощі для захисту прав іншими особами: кредитори – не можуть стягнути борг, подружжя – укласти шлюб, утриманці – отримати допомогу тощо.

Відповідно до Цивільного кодексу України фізична особа може бути визнана судом безвісно відсутньою, якщо протягом одного року в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування. Перебіг річного строку починається з дня одержання останніх відомостей про відсутнього. Якщо неможливо встановити цей день, початком терміну перебування особи безвісно відсутньою вважається перше число місяця, що йде за тим, в якому було одержано останні відомості. Коли неможливо встановити місяць, в якому було одержано останні відомості про відсутнього, перебіг річного строку починається з 1 січня наступного року.

Порядок визнання фізичної особи безвісно відсутньою встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України.

З заявою про визнання фізичної особи безвісно відсутньою може звернутися будь-яка особа, яка перебуває із цим суб'єктом у матеріально-правових відносинах і заінтересована у зміні його правового статусу. Таким чином, заявниками можуть бути, наприклад, чоловік, дружина, батьки, діти, кредитори тощо фізичної особи, місцеперебування якої невідоме, якщо їм це необхідно для здійснення та захисту їх суб'єктивних прав та інтересів. У випадках та порядку, передбачених законом, заявником може бути і прокурор.

Заява про визнання фізичної особи безвісно відсутньою подається до суду за місцем проживання заявника або за останнім відомим місцем проживання (перебування) фізичної особи, місцеперебування якої невідоме або за місцезнаходженням майна фізичної особи, місцеперебування якої невідоме. Зацікавлені особи повинні надати докази того, що вони вживали всіх необхідних заходів щодо встановлення місця перебування такої особи (опитувалися громадяни, направлялися запити, оголошувався розшук тощо), а також обґрунтувати причини, із-за яких необхідно визнати громадянина безвісно відсутнім (наприклад; його майно може бути знищене, розкрадене, утриманці перебувають у важкому матеріальному становищі тощо).

Заява повинна відповідати загальним вимогам ЦПК, якою встановлена форма та зміст позовної заяви . У заяві про визнання фізичної особи безвісно відсутньою повинно бути зазначено, для якої мети необхідно заявникові визнати фізичну особу безвісно відсутньою; обставини, що підтверджують безвісну відсутність фізичної особи.

При визнанні фізичної особи безвісно відсутньою настають такі правові наслідки:

- над майном безвісно відсутньої особи встановлюється опіка. З цього майна видається утримання громадянам, яких безвісно відсутній зобов'язаний за законом утримувати;

- неповнолітні та повнолітні непрацездатні діти, непрацездатні батьки, дружина, незалежно від віку і працездатності, якщо вона доглядає дітей безвісно відсутнього, які не досягли восьми років, мають право вимагати призначення їм пенсії у зв'язку з визнанням годувальника безвісно відсутнім;

- дружина (чоловік) безвісно відсутнього набуває право розірвати шлюб у так званому спрощеному порядку через органи РАЦСу;

- припиняються зобов'язання, тісно пов'язані з особою безвісно відсутнього(наприклад, дія довіреності, договору поруки);

- кредитори мають право вимагати задоволення з майна цієї особи.